Čís. 7766.

Pro dohodu o příslušnosti tuzemského soudu (§ 104 j. n.) jest bez významu, že se jedna strana stala napotom změnou státních hranic cizozemcem.

Týkala-li se dohoda o příslušnosti sborového soudu, v jehož obvodě bylo sídlo jedné strany, a vstoupil-li na místo tohoto sborového soudu napotom nově zřízený sborový soud v sídle oné strany, vztahovala se dohoda o příslušnosti i na tento nově zřízený sborový soud.

(Rozh. ze dne 9. února 1928, R II 41/28.)

Žalovaná firma P. v Polském Těšíně byla již před státním převratem v obchodním spojení s moravskoostravskou filiálkou vídeňské banky H., u níž upisovala válečné půjčky. Žalující banka E. převzala moravskoostravskou filiálku vídeňské banky H. a s ní i pohledávku banky H. za žalovanou. Žalovaná se podrobila při zahájení obchodního spojení se žalobkyní jejím všeobecným obchodním podmínkám, jichž odstavec 16. zněl doslovně takto: »Unsere Geschäftsfreunde und Auftraggeber unterwerfen sich bezüglich der aus der Geschäftsverbindung mit uns allenfalls entstehenden Streitigkeiten den sachlich zuständigen Gerichten und zwar k. k. Bezirksgericht in Mähr. Ostrau, bezw. k. k. Kreisgericht Neutitschein.« Po té došlo k rozdělení Těšínska a ku zřízení krajského soudu v Moravské Ostravě. Žalobu o zaplacení pohledávky podala žalující banka E. na krajském soudě v Moravské Ostravě, opřevši jeho místní příslušnost o dohodu podle § 104 j. n. K námitce místní nepříslušnosti soud prvé stolice žalobu odmítl. Důvody: Soud nesdílí stanovisko strany žalované, že pro případ místní příslušnosti tuzemských soudů jako místně příslušný soud mohl by jen přijíti v úvahu krajský soud v Novém Jičíně. Změnou soudní organisace byl zřízen krajský soud v Mor. Ostravě, který automaticky převzal činnost v onom obvodu, který z obvodu dřívějšího krajského soudu v Novém Jičíně byl vyloučen, a novému krajskému soudu v Mor. Ostravě přidělen. V čase zahájení obchodního spojení mezi stranou žalující a stranou žalovanou bylo nerozdělené město Těšín a Mor. Ostrava v témže státě, strana žalovaná a strana žalující byly tehdy obě příslušny k témuž státu, a strana žalovaná jistě nemohla počítati s tím, že nastane v budoucnosti změna státních poměrů a že se z tuzemské firmy stane firmou cizozemskou. Mezi tím se však poměry státní příslušnosti zásadně změnily; osud Těšínska byl rozhodnut pařížskou konferencí vyslanců v červenci 1920, město Těšín bylo rozděleno na Polský a Český Těšín, a žalovaná firma má nyní bydliště a sídlo v Polském Těšíně. Že taková změna nastane, nemohla strana žalovaná jistě předvídati a úmysl strany žalované, když se podrobila příslušnosti tuzemských soudů podle odstavce 16 obchodních podmínek, směřoval jistě jen k tomu, podrobiti se jako tuzemská firma tuzemským a nikoliv cizozemským soudům. Jiný výklad tohoto ujednání a úmyslu stran při uzavření tohoto ujednání by se příčil

zásadě poctivého obchodování, neboť vedení sporů u cizozemských soudů jest spojeno s obtížemi a s většími procesními náklady, což zajisté firma žalovaná nezamýšlela, když zahájila obchodní spojení se stranou žalující. Strana žalovaná právem dne 14. února 1919 mohla potvrditi zaslaný jí výtah z kontokorentů ke dni 31. prosince 1918, neboť tehdy měla sídlo a bydliště v nerozděleném a československým vojskem obsazeném městě Těšíně. Okolnost, že strana žalovaná, což nebylo popřeno, po rozdělení Těšínska a již dříve, když Těšín byl obsazen polským vojskem, výtahy z kontokorentů straně žalující vrátila, svědčí o tom, že žalovaná již neuznávala dřívější ujednání o příslušnosti tuzemských soudů a se nepovažovala vázanou původním ujednáním následkem změny státních poměrů. Z těchto důvodů nabyl soud přesvědčení, že místní příslušnost dovolaného soudu, pokud se opírá o ustanovení § 104 j. n. není opodstatněna. Rekursní soud zamítl námitku místní nepříslušnosti. Důvody: Žalující strana zakládá příslušnost dovolaného soudu na ujednání stran podle § 104 j. n. a napadené usnesení nepovažuje dohodu tu za platnou, poněvadž strany měly v úmyslu podříditi se jménem označeným soudům jakožto soudům pro obě strany tuzemským. Rozdělením Těšína na Český a Polský Těšín, přestaly prý prorogované soudy býti pro žalovanou firmu tuzemskými a odporovalo by to prý smlouvě, kdyby prorogace i dále měla platiti. Názoru tomu nelze však přisvědčiti. Neboť strany se dohodly na jmenovitě uvedených soudech v Mor. Ostravě a v Nov. Jičíně a tím daly zřejmě na jevo, že se podrobují určitým soudům bez ohledu, zda jsou v tuzemsku či cizozemsku. Kdyby tomu tak nebylo, neplatila by prorogační smlouva ani tehdy, kdyby jedna ze stran se vystěhovala do cizozemska. Smlouva (v kontokorentech) neobsahuje ustanovení o tom, že platí jen dotud, dokud obě strany budou míti bydliště v tuzemsku. A nejméně měla zejména žalující strana v úmyslu platnost prorogační doložky vázati na podmínku, že budou obě strany bydleti v tuzemsku. Státní převrat a změna hranic státních je ovšem změnou nepředvídanou. Avšak, i kdyby platila zásada doložky »rebus sic stantibus«, nelze úmysl stran obmeziti na ujednání jedině na tuzemských soudech, poněvadž doložka zní zcela všeobecně: »Unsere Geschäftsfreunde und Auftraggeber unterwerfen sich . . .«, tedy bez ohledu na to, jde-li o tuzemce neb cizozemce. Důvodem, proč žalující strana má tuto doložku ve svých smlouvách a obchodních podmínkách, jest, by si usnadnila žalobu a by ji mohla vždy podati u věcně příslušného soudu, v jehož obvodě má svůj podnik. Ulehčení to má tím větší význam pro ni v případech, kde by musila jinak žalovati u místně příslušného soudu v cizině. A že i žalované firmě účel této doložky musil býti známým, o tom sotva lze pochybovati. Jest proto místní příslušnost krajského soudu v Mor. Ostravě, jenž jen následkem organisace soudu nastoupil na místo krajského soudu v Nov. Jičíně, ve smyslu § 104 j. n. odůvodněna.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Rekursní soud posoudil věc správně po právní stránce. Žalovaná prot. obchodní firma, t. j. majitel její nemohla býti v pochybnosti o úmyslu žalující strany vysloveném v odst. 16 obchodních podmínek, naopak seznala z ustanovení toho, že jde žalobkyni jen o to, by si zajistila ohledně svých zákazníků a příkazců soud pro sebe nejvýhodnější, t. j. okresní a sborový soud svého sídla. Nezáleželo ani na bydlišti ani na státní příslušnosti příkazců a nezáleží proto ani na změně státního území. Měla-li žalovaná firma na mysli něco jiného, než co vyplývá z jasného ustanovení č. 16 podmínek, neměla na ně přistoupiti nebo měla tak učiniti s výhradou. K tomu nepotřebovala poučení, a úmysl její nelze vyložiti jinak (§ 863 obč. zák.), než jak vyplývá z bezvýhradného jejího přístupu na podmínky ty. Výklad ten odpovídá i § 914 obč. zák. spíše než výklad opačný, uváží-li se zejména, že v čase prohlášení, t. j. v únoru 1919 mohla žalovaná firma důvodně předpokládati, že teprve dojde ke konečné úpravě územních poměrů mezi oběma státy. Ustanovení § 104 j. n. i když týče se zdejších soudů, není omezeno na příslušníky neb obyvately zdejšího státu a není proto závady, by neplatilo i pro žalovanou firmu, jež má nyní sídlo v Polském Těšíně. Žalované firmě bylo známo, že v únoru 1919, kdy stvrdila svým podpisem přílohu B, nebyl ani okresní soud v Mor. Ostravě ani krajský soud v Novém Jičíně c. k. soudem, nýbrž že to byly soudy československé a že šlo o nedopatření, když toto označení nebylo opraveno v tiskopise jí zaslaném pocházejícím ještě z doby před převratem. Její výklad příčí se zásadě poctivého obchodování. Dále nebyla žalovaná v pochybnosti ani o tom, že krajský soud v Novém Jičíně byl v čase ujednání sborovým soudem sídla žalující strany, a že z tohoto důvodu byl jmenován v podmínkách. Když na místo jeho vstoupil krajský soud v Moravské Ostravě, vztahuje se ujednání na tento nově zřízený soud jako nynější sborový soud sídla žalobkyně.

Čís. 7767.

Vrátil-li ten, komu byla dána věc vícekráte k opravě, vždy po opravě věc bez výhrady, vzdal se tím zadržovacího práva pro tyto opravy a nemůže je uplatňovati proti tomu, kdo mu dal věc napotom k opravě.

(Rozh. ze dne 9. února 1928, Rv II 285/27.)

Žalobci domáhali se na žalovaném vydání motorového kola, jež dali žalovanému k opravě, nabídnuvše mu úplatu za tuto opravu. Žalovaný uplatňoval zadržovací právo ku kolu, ježto mu nebylo dosud zaplaceno za dřívější opravy kola. Žalobě bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto